תנ״ך · ראשונים · רש״י · נביאים

רש"י על חגי

רש״י

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש"י על חגי

רש״י

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשי-על-חגי/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק א 4
פסוק ב 4
פסוק ד 4
פסוק ה 4
פסוק ו 4
פסוק ח 5
פסוק ט 5
פסוק י 5
פסוק יג 5
פסוק יד 5
פרק ב 5
פסוק ג 5
פסוק ה 5
פסוק ו 6
פסוק ח 6
פסוק ט 6
פסוק יא 6
פסוק יב 6
פסוק יג 6
פסוק יד 6
פסוק טו 6
פסוק טז 7
פסוק יח 7
פסוק יט 7
פסוק כב 7
פסוק כג 7

פרק א

פסוק א

בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ. הוּא דָּרְיָוֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס שֶׁהָיָה אַחַר אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וּמָצִינוּ בְּמִדְרַשׁ וַיִּקְרָא רַבָּה שֶׁבְּנָהּ שֶׁל אֶסְתֵּר הָיָה. וּבִימֵי כֹּרֶשׁ הָרִאשׁוֹן עָלוּ זְרֻבָּבֶל וְיהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן מִבָּבֶל לִירוּשָׁלַיִם בִּרְשׁוּת כֹּרֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (עזרא א:ג) "מִי בְכָל עַמּוֹ וְגוֹ'". וְעָמְדוּ צָרֵי יְהוּדָה וּבִנְיָמִין וְשָׁלְחוּ אִגְּרוֹתֵיהֶם לְכֹרֶשׁ לְצַוּוֹת לְבַטֵּל מְלֶאכֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהִתְחִילוּ (וְצִוָּה וּבִטְּלוּם). מִיּוֹם הַהוּא בָּטְלוּ, כְּמִפְרָשׁ (בְּעֶזְרָא ד:כד) "בֵּאדַיִן בְּטֵלַת עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָנָא וְגוֹ'". וּבָטְלָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים שֶׁמָּלַךְ כֹּרֶשׁ, וְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שֶׁל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְשָׁנָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל דָּרְיָוֶשׁ בְּנוֹ. וּבִשְׁנַת שְׁתַּיִם נֶאֱמְרָה נְבוּאָה זוֹ לְחַגַּי, לְזָרְזָם לַחֲזֹר וְלִבְנוֹת בַּמְּלָאכָה, וְלֹא יֵרָאוּ כִּי לֹא יְבַטְּלוּם הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַצְלִיחֵם.

פסוק ב

הָעָם הַזֶּה אָמְרוּ. לְפִי שֶׁבִּטְּלוּ אוֹיְבֵיהֶם עַל יְדֵיהֶם בָּרִאשׁוֹנָה, סְבוּרִים הֵם שֶׁלֹּא אֲקַיֵּם אֶת דְּבָרַי שֶׁאָמַרְתִּי "לְפִי מִלֹּאת לְחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם שִׁבְעִים שָׁנָה", וְלֹא יָבֹא עוֹד עֵת בֵּיתִי לְהִבָּנוֹת. אֶמֹר לָהֶם שֶׁבָּא עַתָּה הָעֵת, אֲבָל עֵת הָרִאשׁוֹן לֹא הָיָה אֶלָּא לִפְקִידָה, לְמִלֹּאת לְתָחִלַּת מַלְכוּת בָּבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה, וְכֵן הָיְתָה לְסוֹף שִׁבְעִים שָׁנָה, נִפְקְדוּ לַעֲלוֹת עַל פִּי כֹּרֶשׁ. אֲבָל בִּנְיַן הַבַּיִת נִתְלָה בְּחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁבִּימֵי צִדְקִיָּהוּ, שֶׁהָיָה מֵאָחַר שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמַלְכוּת בָּבֶל, כִּדְאָמַר מַר (מגילה יא:א, ערכין יב:ב) גָּלוּ בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, גָּלוּ בְּתִשַּׁע עֶשְׂרֵה. וְעַתָּה מָלְאוּ הַשְּׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.

פסוק ד

הַעֵת לָכֶם. לְשׁוֹן 'תֵּימָהּ', לְכָךְ נָקוּד הַהֵ"א בְּפַתָּח.

סְפוּנִים. מְכֻסִּים בְּנִסְרֵי אֲרָזִים, כְּמוֹ (מלכים א ו:ט) "וַיִּסְפֹּן אֶת הַבַּיִת", "וְסָפָן אֶת הַבַּיִת בָּאָרֶז". וְכֵן תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: "הַכְדִין כָּשֵׁר לְכוֹן דְּאַתּוּן יָתְבִין בְּבָתַּיָּא דִּי מְטַלְּלִין בְּנִסְרֵי דְאַרְזָיָא, וּבֵית מַקְדְּשָׁא הָדֵין חָרוּב".

פסוק ה

עַל דַּרְכֵיכֶם. עַל עִסְקֵיכֶם, שֶׁאַתֶּם רוֹאִין שֶׁאֵין בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם בְּרָכָה, כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר: "זְרַעְתֶּם הַרְבֵּה וְהָבֵא מְעָט". כָּל זֶה בִּשְׁבִיל חָרְבַּן בֵּיתִי הוּא.

פסוק ו

וְהָבֵא מְעָט. בַּעֲוֹן בְּכוּרִים שֶׁבָּטְלוּ.

אָכוֹל וְאֵין לְשָׂבְעָה. בַּעֲוֹן בְּטוּל מְנָחוֹת.

שָׁתוּ וְאֵין לְשָׂכָרָה. שֶׁנִּטַּל טַעַם הַיַּיִן לְפִי שֶׁבָּטְלוּ הַנְּסָכִים.
לָבוֹשׁ וְאֵין לְחֹם לוֹ. בְּעָוֹן בִּגְדֵי כְּהוּנָּה שֶׁבָּטְלוּ.
וְהַמִּשְׁתַּכֵּר מִשְׁתַּכֵּר אֶל צְרוֹר נָקוּב. כָּל רֶוַח שֶׁאַתֶּם עוֹשִׂים הוֹלֵךְ וְכָלֶה, כְּנוֹתֵן מְעוֹתָיו בְּקֶשֶׁר בֶּגֶד נָקוּב.

פסוק ח

וְאֶכְבְּדָה. חָסֵר ה״א, כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁהָיוּ בְּמִקְדַּשׁ רִאשׁוֹן וְלֹא הָיוּ בְּמִקְדַּשׁ שֵׁנִי: אוּרִים וְתֻמִּים, וְאֵשׁ, וּשְׁכִינָה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כִּדְאִיתָא בְּמַסֶּכֶת יוֹמָא.

פסוק ט

פָּנֹה אֶל הַרַּבָּה. עַד הֵנָּה הֱיִיתֶם סְבוּרִים לְהָבִיא מִן הַשָּׂדֶה הַרְבֵּה, וַהֲבֵאתֶם מְעָט.
וְנָפַחְתִּי בּוֹ. אֲבִיא עָלָיו מַכַּת רְקָבוֹן וְתוֹלַעַת.
וְנָפַחְתִּי. לְשׁוֹן ״נֹפֵחַ בָּאֵשׁ פֶּחָם״ (ישעיהו נד:טז).

פסוק י

עֲלֵיכֶם כָּלְאוּ שָׁמַיִם. ״עַל חוֹבֵיכוֹן״.
כָּלְאוּ. מָנְעוּ.

פסוק יג

בְּמַלְאֲכוּת ה׳. בִּשְׁלִיחוּת הַמָּקוֹם.

פסוק יד

וַיָּבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ מְלָאכָה. הִתְחִילוּ מְסַתְּתִין בָּאֲבָנִים וּמְנַסְּרִין עֵצִים, בַּשִּׁשִּׁי בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ, וּבַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד הָיָה דְּבַר ה׳ אֶל חַגַּי.

פרק ב

פסוק ג

מִי בָכֶם הַנִּשְׁאָר. שֶׁהָיָה מִן הַגּוֹלִים וְעוֹדֶנּוּ חַי.
אֲשֶׁר רָאָה וְגוֹ׳. אֶת הָרִאשׁוֹן אֵין זֶה חָשׁוּב בְּעֵינָיו.
הֲלוֹא כְמֹהוּ כְּאַיִן. יוֹדֵעַ אֲנִי כִּי מִי שֶׁרָאָה הָרִאשׁוֹן, אֵין זֶה בְּעֵינָיו אֶלָּא כְּאַיִן.
כְמֹהוּ כְּאַיִן. הוּא וְאַיִן שָׁוִים הֵן, כְּמוֹ (הושע ד:ט) ״וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן״. אַף כָּאן ״כְמֹהוּ כְּאַיִן״ – הוּא וְאַיִן שָׁנִיהֶם שָׁוִים.

פסוק ה

אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר כָּרַתִּי. תּוֹרָתִי אַתֶּם שׁוֹמְרִים, וְרוּחִי שׁוֹרָה עַל נְבִיאֵכֶם, אַל תִּירָאוּ.

פסוק ו
עוֹד אַחַת מְעַט הִיא. מִשֶּׁתִּכְלֶה מַלְכוּת פָּרַס זוֹ הַמּוֹשֶׁלֶת עֲלֵיכֶם, עוֹד אַחַת תָּקוּם לִמְשֹׁל עֲלֵיכֶם לְהָצַר לָכֶם, מִן מַלְכוּת יָוָן, וּמְעַט יִהְיֶה זְמַן מֶמְשַׁלְתָּהּ.
וַאֲנִי מַרְעִישׁ. בְּנִסִּים הַנַּעֲשִׂים לִבְנֵי חַשְׁמוֹנַאי.
אֶת הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'. וְיָבִינוּ שֶׁשִּׁכִּינָתִי שׁוֹרָה בְּבֵית זֶה, וְיָבִיאוּ תִּשְׁוּרַת זָהָב וְכֶסֶף, כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בְּסֵפֶר יוֹסֵף בֶּן גּוּרְיוֹן.

פסוק ח
לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב. וּבְיָדִי לְהָבִיא לַאֲשֶׁר חָפַצְתִּי בּוֹ.

פסוק ט
גָּדוֹל יִהְיֶה. רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: בְּבַנְיָן, וְחַד אָמַר: בְּשָׁנִים, שְׁשָׁנֵי בַּיִת רִאשׁוֹן אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשֶׂר, וּבַיִת שֵׁנִי אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים.

פסוק יא
שְׁאַל נָא אֶת הַכֹּהֲנִים תּוֹרָה. שֶׁמָּא שָׂכְחוּ בַּגָּלוּת הִלְכוֹת קֹדֶשׁ וְטֻמְאָה וְטָהֳרָה.

פסוק יב
בְּשַׂר קֹדֶשׁ. בְּשַׂר טְמֵאַת נִבְלָה אוֹ שֶׁרֶץ.
וְאֶל הַנָּזִיד. תַּבְשִׁיל.
לֹא יִטְמָא. נֶחְלְקוּ בָּהּ רַב וּשְׁמוּאֵל. חַד אָמַר: אִישְׁתַּבֵּישׁ כָּהֲנִי, דְּבָעֵי מִנַּיְיהוּ רְבִיעִי בְּקֹדֶשׁ, וְאָמְרוּ לוֹ טָהוֹר. וְחַד אָמַר: לָא אִישְׁתַּבֵּישׁ כָּהֲנִי, חֲמִישִׁי בְּקֹדֶשׁ בְּעֵי מִינַּיְיהוּ.
וְנָגַע בְּכָנָפוֹ. לֹא נָגַע בַּשֶּׁרֶץ עַצְמוֹ, אֶלָּא בַּבֶּגֶד שֶׁהוּא רִאשׁוֹן.
הֲיִקְדָּשׁ. הֲיִסְתָּאֵב.

פסוק יג
אִם יִגַּע טְמֵא נָפֶשׁ. מֵת עַצְמוֹ.
יִטְמָא. שֶׁהַמֵּת אֲבִי אֲבוֹת הַטֻּמְאָה, וַחֲמִישִׁי לְטֻמְאַת שֶׁרֶץ, רְבִיעִי הוּא לְטֻמְאַת מֵת.

פסוק יד
כֵּן הָעָם הַזֶּה. כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם טוֹעִים בָּזוֹ, כֵּן אַתֶּם טוֹעִים בְּכַמָּה הֲלָכוֹת.
וַאֲשֶׁר יַקְרִיבוּ שָׁם. אִם לֹא יִתְּנוּ לִבָּם לִלְמֹד.

פסוק טו
וָמָעְלָה. שָׁנִים שֶׁעָבְרוּ.
מְטָרֶם שׂוּם אֶבֶן אֶל אָבֶן. מְטֶרֶם חֲזַרְתֶּם לָשׂוּב וּלְהוֹסִיף עַל יְסוֹד שֶׁיִּסַּדְתֶּם בִּימֵי כֹּרֶשׁ וּבָטֵל. עַתָּה שִׂימוּ לְבַבְכֶם לַעֲסֹק בַּבִּנְיָן וּבִלְמוּד צָרְכֵי כְּהֻנָּה.

פסוק טז

מֵהָיוֹתָם בָּא אֶל עֲרֵמַת עֶשְׂרִים. מֵהְיוֹת לָכֶם מְאֵרָה מְשֻׁלַּחַת בְּמַעֲשֵׂיכֶם כַּאֲשֶׁר עַד הֵנָּה, שֶׁהָיוּ מַעֲמִידִים כְּרִי הָרְאוּי לָמוֹד מִתּוֹכוֹ עֶשְׂרִים סְאִין, וְלֹא הָיָה מוֹצֵא אֶלָּא עֲשָׂרָה.

בָּא אֶל הַיֶּקֶב. הוּא בּוֹר שֶׁלְּפָנֵי הַגַּת, וְהַיַּיִן יוֹרֵד לְתוֹכוֹ.

לַחְשֹׁף חֲמִשִּׁים פּוּרָה. לִשְׁאֹב מִמֶּנּוּ חֲמִשִּׁים מִדּוֹת שֶׁמּוֹדְדִין בָּהֶם יַיִן בַּגִּתּוֹת וּשְׁמָם פּוּרָה. **לַחְשֹׁף**. לְמַלְאוֹת, כְּמוֹ "לַחְשֹׁף מַיִם מִגֶּבֶא" (ישעיהו ל:יד), וְכֵן "חָשְׁפִי שִׁבֶל" (שם מז:ב).

וְהָיְתָה עֶשְׂרִים. לֹא שָׁנִשְׁתַּלְּחָה בַּיַּיִן מְאֵרָה יוֹתֵר מִן הַדָּגָן, אֶלָּא שֶׁאָדָם טוֹעֶה בְּאֹמֶד מִדַּת הַיֶּקֶב, לְפִי שֶׁהוּא עָמֹק, אֲבָל הַכְּרִי עוֹמֵד לְפָנָיו. וּבְמִשְׁנַת אֲבוֹת דְּרַבִּי נָתָן שָׁנִינוּ טַעַם, לָמָּה לֹא אָמַר בַּיַּיִן מִדָּה מוּעֶטֶת כְּמוֹ שֶׁאָמַר בַּדָּגָן, כְּגוֹן "לַחְשֹׁף עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ פּוּרָה וְהָיְתָה עֶשְׂרָה". לְמֶדְךָ שֶׁהַיַּיִן מִדָּה יְתֵרָה לָעוֹלָם, וּכְשֶׁהַיַּיִן לוֹקֶה, סִימָן רַע לָעוֹלָם. וּלְפִי שֶׁהַיַּיִן צָרִיךְ לִהְיוֹת הַרְבֵּה, מָנָה בּוֹ מִנְיָן יוֹתֵר.

פסוק יח

אֲשֶׁר יִסַּד הֵיכַל. שֶׁהִתְחִילוּ עַתָּה בַּשָּׁנָיָה לְהוֹסִיף עַל יְסוֹד הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּנוּ בִּימֵי כֹּרֶשׁ.

פסוק יט

הַעוֹד הַזֶּרַע בַּמְּגוּרָה. עֲדַיִן לֹא זְרַעְתֶּם בְּשָׁנָה זוֹ, וְהָאֵילָנוֹת עֲדַיִן לֹא חָנְטוּ פֵּירוֹתֵיהֶן. וּמֵעַתָּה תִּזְרְעוּ בִּזְמַן בְּרָכָה, כִּי בְּבִנְיַן הַבַּיִת יָבֹא בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם.

פסוק כב

וְהִשְׁמַדְתִּי חֹזֶק מַמְלְכוֹת הַגּוֹיִם. מַלְכוּת פָּרַס שֶׁהִיא מוֹשֶׁלֶת עַכְשָׁיו עַל כָּל הָעוֹלָם, יִפֹּלוּ בְּיַד מַלְכוּת אַחֶרֶת לְסוֹף שִׁלּוֹשִׁים וְאַרְבַּע שָׁנָה לְבִנְיַן הַבַּיִת, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ שׁוֹנִין בְּמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה.

פסוק כג

וְשַׂמְתִּיךָ כַּחוֹתָם. כְּלַפֵּי שֶׁנִּגְזַר עַל יְכָנְיָה אָבִיו: "חַי אָנִי, אִם יִהְיֶה כָּנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָקִים חוֹתָם עַל יַד יְמִינִי, מִשָּׁם אֶתְקָנְךָ" (ירמיהו כב:כד), וְאוֹמֵר שָׁם: "כִּתְבוּ אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי" (ירמיהו כב:ל) – לְמַדְנוּ שֶׁהוֹעִילָה לוֹ תְּשׁוּבָתוֹ, וְנוֹלַד לוֹ זְרֻבָּבֶל, וְהוּשַׁם כַּחוֹתָם.